ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޝަރީޢަތް ނަންބަރު: 2017/HC-A/431

- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:
  - ނަން: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
  - ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: -
  - ދާއިމީ އެޑްރެސް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
  - މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް:
  - ނަން: މުޙައްމަދު ޒާދު އަޝްރަފް
  - އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު: A356493
  - ދާއިމީ އެޑްރެސް: ގ. އެއްދުރިއާގެ / ސ. މީދޫ
  - މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ރ. މަޖޯ / ސ. މީދޫ

- ހުށަހެޅި ތާރީޚު: 09 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1439 / 27 ނޮވެމްބަރު 2017
  - ނިމުނު ތާރީޚު: 29 ސަފަރު 1440 / 07 ނޮވެމްބަރު 2018

- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު އަމުރު ނަންބަރު: ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-G(990-2017)/2017/105 ކޯޓު އަމުރު
- ނިންމި ކޯޓު: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު
- ހުށަހެޅި ތާރީޚު: 16 ނޮވެމްބަރު 2017 *ނިމުނު ތާރީޚު: 16 ނޮވެމްބަރު 2017
- މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްރައޫފު އިބްރާހީމް ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ހަމީދު
(ރިޔާސަތު)

ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ:

މިއީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-G(990-2017)/2017/105 ކޯޓު އަމުރު އެ ކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވަނީ ސަބަބެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ އަސާސެއް ދިނުމަކާނުލައިކަމަށް ބުނެ އެ ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި، ފޯނުސީޑީއާރު ޖިނާއީގޮތުން ތަޙުޤީޤުކުރާ ފަރާތުން ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތް މައްސަލައެކެވެ.

މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތަކީ ސ. ފޭދޫ / މ. އެއްޑޫމާގެ މުޙައްމަދު ޒާހިރު އަޙްމަދެވެ.

- **ފަރާތްތަކުގެ ނުކުތާތައް:**

1) ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-G(990-2017)/2017/105 ކޯޓު އަމުރަށް ބަލާއިރު، އެ އަމުރަކީ ސ. ފޭދޫ / މ. އެއްޑޫމާގެ މުޙައްމަދު ޒާހިރު އަޙްމަދުގެ މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ނެރެފައިވާ މިފަދަ ކަމެއް ނުކުރުމަށް ހުއްދަދިނުމުގެ ކޯޓު އަމުރެކެވެ. ނުވަތަ ހަމަޖެހޭ ބިނާކުރެވޭ ފަދަ ސަބަބެއް ހުރިކަމަށް ބެލެވޭ ގޮތުން މުޙައްމަދު ޒާހިރު އަޙްމަދު ފޯނުގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ޤާނޫނީ ބާރު ދީފައިވާ ޖަލްސާގައި ޝަރީޢަތުން ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ކޯޓު އަމުރު ނެރެފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

2) ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-G(990-2017)/2017/105 ކޯޓު އަމުރު، އެ ކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވަނީ ސަބަބެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ އަސާސެއް ދިނުމަކާނުލައިކަމަށް ބުނެ އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި، ފޯނުސީޑީއާރު ޖިނާއީގޮތުން ތަޙުޤީޤުކުރާ ފަރާތުން 3 (ތިނެއް) ނުކުތާއެއް ފާހަގަކޮށް އެ ނުކުތާތަކުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސަބަބުތަކާއި ގުޅިގެން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

- ފަރާތުގެ ނުކުތާތަކަށް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-G(990-2017)/2017/105 ކޯޓު އަމުރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ އަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު

12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، 60 ވަނަ މާއްދާއާއި 63 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ނެރުއްވާފައިވާ އަމުރެއްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ.

- **ދެވަނަ** ނުކުތާއަކީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-G(990-2017)/2017/105 ކޯޓު އަމުރަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 41/2014 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހި ގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި، 16 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ނެރުއްވާފައިވާ އަމުރެއްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ.

- **ތިންވަނަ** ނުކުތާއަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "މަތީ މަޙުކަމާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއަށްވުރެ ދަށު މަޙުކަމާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/19 ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 9 ވަނަ ނަންބަރާއި ޚިލާފަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އަމުރު ނެރުއްވާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ.

3) މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލިހުގައި ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި މި މައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު، އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

(ހ) ފުރަތަމަ ކަމަކީ، ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކޮށް ފަރާތެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދާއި [illegible] [illegible] [illegible] އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާން ކޮށްފައި ނުވާނަމަ، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާން ކުރާ ގޮތުގައި އެއްގޮތްކަމާއި، ކުރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 4 ގަޑިއިރުން [illegible]

ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް [illegible] [illegible]، [illegible] މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ 4 ގޮތަކީ

1- އާން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުގެ އަމުރެއް ނެރުނިން

2- އެއްވެސް ޝަރުޠެއް ނެތި ދޫކޮށްލުން

3- އާން ކަފާލަތުގެ ދަށުން ދޫކޮށްލުން

4- އާން ޝަރުޠުތަކާއިއެކު ބަންދުން ދޫކޮށްލުން ކަން،

އެނގެން އޮންނަނީ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދު ކުރަންޖެހޭ ޙާލަތް [illegible] ބަންދު ކުރުމަށް [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] ގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 2018/HC-A/217 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ހ) ދެވަނަކަމަކީ، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާގެ ބަންދާއިމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށް ހުށަހެޅުމުން އޭނާގެ ބަންދުގައި ހުރި އިސްވެ ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59 ވަނަ މާއްދާއިން [illegible]،

ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާއަށް [illegible]

ކުރުމުގެ ކުރިން އެއްވެސް މީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވީނަމަވެސް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 (ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހިގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއްގެ ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ މީހާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވާނެކަމަށް ބެލޭ، އަދި ހެކިބަސް ދޫކުރި ވީހަކަން ނުފޫޒު ފޯރުވުމަށް މަސައްކަތް ކުރާނެކަމަށް ބެލޭ، ޝަރީޢަތުގެ މަސައްކަތާއި ސަކަރާތު މަސައްކަތް ނިމެންދެން އެމީހާ ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އަމުރުކުރުން ފަނިވަރަން މަރަފި ކުރަނިވެވެ އ ގައުގެ އިންސާނީ ޙައްޤު ޤާނޫނުގެ ބަހައްޓާނެކަމަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 (ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހިގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގެންއޮންނަކަމާއި،

އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 (ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހިގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 9 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ހުރި ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށްކުރިކަމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ފުރުން ނުވަތަ މުސްތަޤުބަލު ޖަނަރު ހުއްދަ ދިނުމަށް ކުށްތަކުގެ ތުހުމަތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބައްޓަންކޮށްފައިވާ ހަމައެކަނި ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ހަމައެކަނި ތުހުމަތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެ އަމުރުކުރުމުގެ ބާރު އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމުގައި ނުލިބޭކަމާއި، ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހިގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން އެނގޭކަމާއި،

އަދި ބައްޓަންކުރި ދިޔަ ހަމައެކަނި ކުށްތަކުގެ ތުހުމަތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ސަރަހައްދުއެއްގައި ކޯޓުން ބަހައްޓައިފިނަމަ، އެމީހަކު ޖިނާއީ ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ކުރިން ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާ މިންވަރާއި، އަދި ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ކުރިން އެމީހާގެ މައްޗަށް ދައުވާ ކުރެވިފައިވާކަމާއި، ފުރުމަށް ދިނުމަށް ތަރުތީބަށް އެމީހާގެ ކުށުގެ ރެކޯޑު ބަލައި ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައިވާކަމާއި، އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބައްޓަންކޮށް ހަމައެކަނި ކުށްތަކުގެ ތުހުމަތު ބަލާކަމަށް ދެކެވޭ، އެހެން ހަމައެކަނި ތުހުމަތުގައި

އުޅުން ގޮތް ބުނުމުގެ ޖިންސުގެ މައްސަލަތަކުން ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހިގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން އެނގެން އޮންނަކަމާއި،

މިމައްސަލައިގައި ގުޅިގެން ފާހަގަކުރަން ހުރި ދިރާސާތަކުގެ މައްސަލަ ބަލާއިރު، ސ. ފޭދޫ / ހ. އެއްމިޔާގެ މުޙައްމަދު ޝާކިރު އަސްލަމްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުށަކީ ޖިނާއީ މައްސަލައެއް ކަމަށް ބަލައިގެން ތޫނު އެއްޗެއް ނުވަތަ ހަތިޔާރެއް ބޭނުންކުރެވޭނެ މާރާމާރީ ހިނގުން، މިހެންކަމުން ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރެއްގެ ގޮތުގައި ތޫނު އެއްޗެއް ނުވަތަ ހަތިޔާރެއް ބޭނުންކުރެވޭނެ މާރާމާރީ ހިނގުން، ތޫނު އެއްޗެއް ނުވަތަ ހަތިޔާރެއް ބޭނުންކުރެވޭނެ މާރާމާރީ ހިނގުމުގެ ކުރިކަން އެނގޭކަމާއި، ތޫނު ހަތިޔާރު ބޭނުންކުރެވޭނެ މާރާމާރީ ހިނގުމުގެ ކުރިން އެ ކަންތައްތަކަކީ ޖާގައި ބޭއްވުން މުޅިދުވަހުގެ ބަދަލުގައި މަސައްކަތްކުރާއިރު އަދި އެގޮތުން އަދި މުޅިދުވަހުން ބޭރުގެ ގޮތުގައި ވިސްނުންތަކާއި ކަންތައްތަކާއި އެނގެން އޮންނަކަމާއި، މިހެންކަމުން ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހިގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ދިމާވާކަމަށް، މުޅިއެއްކޮށް ގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ތުހުމަތުތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ހުކުމްކޮށްފައިވާ މަޙްކަމާ ޝަރީޢަތުގެ ތަރުތީބު އަދި މަޙްކަމާއި އެކަމުގެ ނުރައްކާތެރިކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ބަލައި، ޤާނޫނު އަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން ހައްޤެއް ފުރިހަމަކޮށްދީފައި ނުވާކަމަށް، ތަރުޖަމާނާއި ސަބަބުތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ދީފައިވާކަން ބަލާއިރު އަދި ހުކުމްކުރުމުގެ ކުރިން ނިމުނު ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާތަކުން ބަލާއިރު ހުކުމް ބާޠިލުކުރުމަށް އެދިފައިވާކަން އެނގެން އޮތެވެ.

(ހ) ދިފާޢުވެރިޔާ، ޤާނޫނީ އިޖުރާއާތުގެ ފުރުޞަތު ބަލައިގެން، ތަރުޖަމާނާއި ސަބަބުތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ދީފައި ނުވަތަ ހުކުމްގެ ތެރޭގައި ނިންމާފައިވާ ބަޔާނެއް ހުށަހަޅާފައިވާކަން ބަލާއިރު ތަރުޖަމާން މަޢުލޫމާތު ދީފައިނުވާކަމާއި، ހުކުމްކުރުމުން ސަބަބުތައް ނިންމާފައި ބާޠިލުކުރަން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދިފައިވާ ސަބަބުތަކާއި ދިފާޢުވެރިޔާއަށް ހުކުމްކުރުމުގެ ކުރިން ޝަރީޢަތުގެ ތަރުތީބު އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދިފައިވާ ހައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން ހުށަހަޅާފައިވާ މަޢުލޫމާތު ނިންމާފައިވާކަމަށް ގަބޫލުކުރެވެއެވެ.

އެހެންކަމުން މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ދެކެނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-G(990-2017)/2017/105 ކޯޓު އަމުރަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭނެކަމުގައި، އެހެންނަމަވެސް މުޙައްމަދު ޖޫދު އަށްރަފްގެ [illegible] [illegible] [illegible] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ހުށަހެޅިފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއްކަމުން، މުޙައްމަދު ޖޫދު އަށްރަފްގެ [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ ބަލާ ކޯޓުން، މައްސަލަ ބަލާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

- **ހުކުމް:**

ދެންފަހެ އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކާއި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަންކަން އެގޮތް ހުރުމުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-G(990-2017)/2017/105 ކޯޓު އަމުރުގައި މުޙައްމަދު ޖޫދު އަށްރަފް ގޭގައި ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބާޠިލުކޮށް، މުޙައްމަދު ޖޫދު އަށްރަފް ބަންދުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކްރިމިނަލް ކޯޓުން [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]